

Regeringskansliet
Miljödepartementet
m.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till: m.nm@regeringskansliet.se

2023-02-13
LM2022/054760

Lantmäteriets yttrande över reviderat direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse – förslag från europeiska kommissionen

Miljödepartementets dnr M2022/01945

Sammanfattning

Lantmäteriet önskar att det klargörs om huvudmannaskapet för ledningsnät (artikel 3 och 4) kan vara såväl enskilt som allmänt.

De utvidgade kraven på anslutning av individuella system kan komma att leda till

- *fler* omprövningar av gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen,
- *minskat* intresse av att medverka i gemensamhetsanläggningar, och
- *ökat* tryck på kommunerna att utvidga verksamhetsområden för allmänt va.

Inför genomförandet bör det analyseras hur kommunerna ska bedöma de rättsliga förutsättningarna för att tillgodose behovet av en allmän vattentjänst genom enskild anläggning (6 § lagen om allmänna vattentjänster) *med beaktande av de utvidgade krav som följer av det aktuella förslaget till reviderat avloppsdirektiv*.

Registrering av fastigheter med individuella system (artikel 4.2) bör inte ske i fastighetsregistret.

Utgångspunkter

Lantmäteriet (LM) är den statliga lantmäterimyndigheten. Enligt 2 § förordningen (2009:946) med instruktion för Lantmäteriet är LM förvaltningsmyndighet för frågor om fastighetsindelning, om grundläggande geografisk information och fastighetsinformation, om inskrivning enligt jordabalken och om geodetiska referenssystem.

Lantmäteriet ser positivt på ambitionen att åstadkomma större miljönytta genom förslaget till omarbetat avloppsdirektiv. Med utgångspunkt i myndighetens uppdrag lämnas nedanstående synpunkter på den föreslagna regleringen.

Synpunkter

ART. 3, 4.1 OCH 18 – KRAV PÅ ANSLUTNING AV AVLOPPSSYSTEM

Förslaget medför bland annat att "individuella" avloppssystem inom tätbebyggelse med mer än 1 000 personekvivalenter (pe) i regel ska anslutas till ett ledningsnät. Används schablonen 5 pe per hushåll motsvarar den nedre gränsen cirka 200 hushåll. Det förekommer att vatten- och avloppsfrågan för samlad bebyggelse om 200 fastigheter eller mer och som omfattas av förslaget definition på agglomeration – koncentration av bebyggelse större än 10 pe per hektar – löses genom en anläggning som är gemensam (gemensamhetsanläggning).

Vilken sorts ledningsnät som avses är inte tydligt angivet. I direktivet används termen "*collecting system*", vilket definieras som "*a system of conduits which collects and conducts urban wastewater*", dvs. ett system av ledningar för transport av (tätortsnära) avloppsvatten. Det berörs varken i nuvarande avloppsdirektiv eller i förslaget till reviderat direktiv om *huvudmannaskapet* för ledningssystemet förutsätts vara enskilt eller allmänt, eller om det saknar betydelse. Det får antas att kravet på anslutning kan uppfyllas genom anslutning till ett ledningssystem i form av en gemensamhetsanläggning som inrättats enligt anläggningslagen (1973:1149). Ett klagörande i denna del vore dock välkommet.

Så som den nya regleringen avseende anslutning av individuella avloppssystem till ledningsnät är utformad kommer mindre bebyggelsekoncentrationer att träffas av kraven än enligt det nu gällande avloppsdirektivet. Därmed kommer gemensamhetsanläggningar som har inrättats enligt anläggningslagen att beröras allt oftare.

Hårdare reningskrav kan normalt lösas inom befintliga rättigheter, dvs. någon omprövning av befintliga gemensamhetsanläggningen behöver inte göras av den anledningen. Men med den föreslagna kraven kommer fler fastighetsägare med avloppssystem inom den egna fastigheten att (tvingas) *ansöka om anslutning* till befintliga gemensamhetsanläggningar för avlopp. Följden blir i så fall *fler omprövningar av sådana anläggningar med ökade kostnader för enskilda och resursåtgång för lantmäterimyndigheterna* som följd. Det finns också en inte obetydlig risk att högre ställda reningskrav leder till att *samverkan* i gemensamhetsanläggningar för avlopp inte ses som en attraktiv lösning på grund av förväntade kostnadsökningar. I stället *kan trycket på kommunerna att utvidga sina verksamhetsområden för allmänt va förväntas öka*. De beskrivna effekterna kan förväntas bli särskilt framträdande inom samlad bebyggelse med färre än 1 000 pe, i de fall krav ställs med stöd av den föreslagna regleringen i artikel 18.

Vid bedömningar av behov av allmänt va ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning. Detta står i 6 § andra stycket lagen om allmänna vattentjänster (2006:412). Syftet med bestämmelsen är inte att inskränka det allmännas ansvar för vattentjänster, utan att tydliggöra vikten av en behovsbedömning utifrån tekniska, miljömässiga och samhällsekonomiska aspekter. Regleringen

i 6 § är ett sätt för Sverige att efterleva nuvarande artikel 3 i avloppsdirektivet se (prop. 2021/22:208, s. 19).

Inrättande av gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen förutsätter ofta komplicerade rättsliga avvägningar som görs av särskilt utbildad personal inom lantmäterimyndigheterna. Mot den bakgrunden uppstår frågan hur kommunen ska utreda de rättsliga förutsättningarna för att tillgodosе behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning, med beaktande av de utvidgade krav som följer av det aktuella förslaget till reviderat avloppsdirektiv. Detta är något som behöver *analyseras vidare* inför genomförandet av direktivet.

ART. 4.2 – REGISTRERING I ETT OFFENTLIGT REGISTER

Det bör noggrant övervägas i vilket offentligt register de uppgifter som avses i förslaget till artikel 4.2 i det förslagna direktivet ska föras in i. Förslaget på registrering synes avse tätbebyggelse (*agglomerations*) – mer än 10 pe avloppsvatten per hektar – där individuella avloppssystem används.¹

Registrering av sådana uppgifter kan ske nära tillsynsverksamheten, dvs. i de kommunala miljöförvaltningarnas verksamhetssystem. Frågan bör ses i ljuset av avloppsdirektivets syften, som är att förbättra miljöeffekterna. Registreringen knyter också an till tillsynen av enskilda avlopp. Med hänsyn till det stora antal fastigheter som skulle beröras anser Lantmäteriet att det skulle bli alltför svårhanterligt och kostsamt att ajourhålla uppgifterna i fastighetsregistret. Fastighetsregistret är för närvarande föremål för utredning: (dir. 2022:94) ”Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister”.

Lantmäteriets beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Susanne Ås Sivborg. I handläggningen har även deltagit ställföreträdande generaldirektören Anders Lundquist, lantmätaren Lennart Gustafsson och juristen Gustav Mark, föredragande.

För Lantmäteriet

Susanne Ås Sivborg

¹ I regeringskansliets faktapromemoria 2022/23:FPM (s. 4) står det dock att ”fastigheter med individuella system” ska registreras och tillsynas.